

การพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืน โดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง

เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขทุกหมู่บ้านทุกตำบลและทุกจังหวัด

ประเวศ วะสี

๑

ความมุ่งมั่นร่วมกัน

จากประสบการณ์ ความรู้ และสถานการณ์ในปัจจุบัน มีความเป็นไปได้ที่คนไทยจะตั้งเป้าหมายว่าจะมีการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืนเพื่อความร่มเย็นเป็นสุข

โดยทำเป็น โครงการนำร่องในบางตำบลและบางจังหวัดเรียนรู้วิธีการจัดการแล้วขยายตัวให้เกิดขึ้นเต็มพื้นที่ทั่วประเทศเป็นประเทศที่มีความร่มเย็นเป็นสุข

ในแต่ละตำบล ถ้าชาวบ้านมีสัมมาอาชีพ มีรายได้สูงกว่ารายจ่าย มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่มีการจีปล้น และควบคุมอุบัติเหตุได้ มีวัฒนธรรม มีศาสนธรรม มีสุขภาพดี และมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถรักษาคุณภาพและพัฒนาอย่างยั่งยืนย่อมมีความร่มเย็นเป็นสุข

คนไทยควรจะสร้างความมุ่งมั่นร่วมกันว่าเราจะส่งเสริมการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืน เพื่อทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ในทุกหมู่บ้าน ทุกตำบลและทุกจังหวัดทั่วประเทศ

๒

พัฒนาอย่างบูรณาการ ๘ ประการ

การพัฒนาไม่ควรจะมุ่งเรื่องใดเรื่องหนึ่งใดๆ หรือแยกส่วน เพราะจะทำให้เกิดการเสียความสมดุลและความวิกฤต แต่ควรพัฒนาทุกด้านอย่างเชื่อมโยงเป็นบูรณาการเพื่อความสมดุลและความยั่งยืน

องค์ประกอบของมรรคผล ๘ ประการ ที่ควรพัฒนาอย่างบูรณาการ มีดังนี้

๑. การมีสัมมาชีพเพื่อเศรษฐกิจพอเพียงเต็มพื้นที่
๒. การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการใช้อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน
๓. มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๔. มีสังคมเข้มแข็ง
 ๕. มีการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรม
 ๖. มีพัฒนาการทางจิตวิญญาณหรือศาสนาธรรม
 ๗. มีสุขภาพดี
 ๘. มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ที่จะรักษาคุณภาพท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง
- ซึ่งพอจะขยายความพอเป็นสังเขปดังนี้

๑. การมีสัมมาอาชีวะเพื่อเศรษฐกิจพอเพียงเต็มพื้นที่

ถ้าทุกพื้นที่มีครอบครัวที่มีสัมมาอาชีวะ มีรายได้สูงกว่ารายจ่าย จะเป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนาในด้านอื่นๆ

สัมมาอาชีวะเป็นองค์ประกอบในมรรค ๘ และมีความสำคัญขั้นพื้นฐาน

สัมมาอาชีวะ คือ การประกอบอาชีพไม่เบียดเบียนต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมนี้ แปลว่า เราเอาคนเป็นตัวตั้ง คือดูคนที่จำนวนคนที่มิสัมมาอาชีวะมากที่สุด ไม่ใช่ดูกันแต่ที่รายได้รวม โดยไม่คำนึงถึงว่าคนจะไม่มีงานทำหรือไม่จะประกอบอาชีพอื่นอันเบียดเบียนหรือไม่

ตัวอย่างในสหรัฐอเมริกา ทั้งๆ ที่มีที่ดินกว้างใหญ่ไพศาล แต่มีคนทำอาชีพเกษตรกรรมอยู่ร้อยละ ๑ เท่านั้น อีกร้อยละ ๙๙ ต้องมีชีวิตอยู่ในเมืองประกอบอาชีพหลายอย่างที่มิใช่สัมมาอาชีวะ รวมทั้งค้าอาวุธ อันนำไปสู่ความยุ่งยากทางสังคมนานาประการ

ในแต่ละตำบล และแต่ละจังหวัดควรจะช่วยกันคิด มีสัมมาอาชีวะใดใดบ้าง และส่งเสริมให้มีขึ้นเต็มพื้นที่ และวัดความสำเร็จกันที่ครอบครัวจำนวนมากที่สุด มีรายได้อันสุจริต มีรายได้มากกว่ารายจ่าย มีความพอเพียง

๒. การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม

ทุกพื้นที่ต้องมีป่าไม้เพิ่มพูนขึ้นด้วยการมีป่าชุมชน ด้วยการทำเกษตรผสมผสาน ทำให้มีความชุ่มชื้นและเก็บน้ำได้มากขึ้น ลดความแห้งแล้ง มีการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในทุกลำน้ำ และอนุรักษ์พันธุ์สัตว์อื่นๆ

การรักษาฐานทรัพยากรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจรากหญ้า และการพัฒนาอย่างยั่งยืน คนในชุมชนท้องถิ่นควรรวมตัวกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

๓. มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ทุกตำบลควรจะจัดการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่ให้มีการโจ้ การปล้น การฆ่า ทั้งของคนในชุมชนเองหรือของผู้เดินทางผ่าน หรือมาท่องเที่ยว รวมทั้งควบคุมอุบัติเหตุ ทุกตำบลเป็นตำบลปลอดภัย

การประกาศเป็นตำบลหรือจังหวัดปลอดภัย จะเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีของตำบลหรือจังหวัดอย่างยิ่ง

๔. มีสังคมเข้มแข็ง

ในทุกชุมชนท้องถิ่นมีการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ สามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้ มีผู้นำตามธรรมชาติผุดบังเกิดขึ้นจากกระบวนการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ

ผู้นำเหล่านี้ต้องมีหลายคนทั้งหญิงและชาย เพื่อความยั่งยืนต่อเนื่อง สิทธิชุมชนอย่างน้อยใน ๔ เรื่อง คือ

- (๑) สิทธิในการทำมาหากิน
 - (๒) สิทธิในการดูแลและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน
 - (๓) สิทธิในการสื่อสารชุมชน
 - (๔) สิทธิในการมีระบบการเงินของชุมชน
- ชุมชนจะหายจนและเข้มแข็งอย่างยิ่ง

ชุมชนท้องถิ่นต้องมีความสามารถในการจัดการ การพัฒนา การอย่างบูรณาการและยั่งยืน ต้องมีการส่งเสริมความสามารถในการจัดการของท้องถิ่น การกระจายอำนาจ และกระจายงบประมาณ เท่านั้นหาเป็นการเพียงพอไม่

๕. มีการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรม

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตร่วมกันของกลุ่มชน อันสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมหนึ่งๆ เพราะสิ่งแวดล้อมแต่ละแห่งแตกต่างกัน วัฒนธรรมของแต่ละชุมชนท้องถิ่นจึงแตกต่างกัน หลากหลาย ที่เรียกว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรม คือ จุดแข็งของแต่ละชุมชนท้องถิ่น เพราะวัฒนธรรมหมายถึงความร่วมมือกัน จึงควรเป็นตัวตั้งของการพัฒนามากกว่าการคิดเชิงเศรษฐกิจแบบตัวใครตัวมัน ทอดทิ้งกัน

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะช่วยให้การรวมตัวของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น ฉะนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นเพื่อนำมาสู่การเรียนรู้ร่วมกัน

เมื่อเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง ทุกชุมชนท้องถิ่นและทุกประเทศจะมีเกียรติและมีศักดิ์ศรีเสมอกัน เพราะวัฒนธรรมมีความแตกต่างหลากหลาย ไม่มีใครเหนือใคร

ต่างจากการเอาเศรษฐกิจเป็นตัวตั้ง ที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์แบบไม่เท่าเทียมกัน เช่น ทุกจังหวัดเป็นบริวารของกรุงเทพฯ และกรุงเทพฯ เป็นบริวารของยุโรป อเมริกา และญี่ปุ่น เป็นต้น

การมีเกียรติและมีศักดิ์ศรีทำให้มีความสุข ฉะนั้น การพัฒนาควรเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง เพราะทำให้เกียรติและศักดิ์ศรีเสมอกัน

การทำมาหากินก็ดี การศึกษาก็ดี ศาสนาก็ดี สุขภาพก็ดี ศูนย์รวมกรรมต่างๆ ก็ดี ควรเชื่อมโยงอยู่ในฐานวัฒนธรรม ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวัฒนธรรมอื่นๆ แต่ต้องอยู่บนฐานความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของตนเอง

๖. มีพัฒนาการทางจิตวิญญาณหรือศาสนาธรรม

การพัฒนาด้วยโลกจริตจะนำไปสู่การแย้งชิง ทอดทิ้ง และทำร้ายกัน

การพัฒนาเฉพาะทางวัตถุเท่านั้นจะนำไปสู่ความเสื่อมและความไม่ยั่งยืน

การพัฒนาจิตสำนึกให้มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติทั้งหมด มีความจำเป็นต่อความสุขของตนเอง และต่อการ อยู่ร่วมกัน ด้วยสันติระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

การทำมาหากิน การศึกษา การสื่อสาร การสุขภาพ ต้องเชื่อมโยงกับการเข้าถึงสังคม แห่งความเป็นหนึ่งเดียวกันของมนุษย์และธรรมชาติทั้งหมดเพื่อการเกิดขึ้นแห่งความรักอันไพศาลในเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติ เพื่อการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืน

สถาบันทางศาสนา กลุ่มที่สนใจกระบวนการสร้างจิตสำนึกใหม่ ควรเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาอย่างบูรณาการ

๗. มีสุขภาพดี

สุขภาพ คือ สุขภาวะทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณหรือทางปัญญา ซึ่งหมายถึงบูรณาการของทุกข้อข้างต้น ๑-๖ ที่จะกล่าวถึงต่อไป

การสร้างเสริมสุขภาพจึงหมายถึงพัฒนาการทุกด้าน ทั้งในตัวมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม

สุขภาพหรือสุขภาวะจึงควรเป็นดรรชนีบ่งชี้การพัฒนาที่ถูกต้อง ควรสร้างเครื่องชี้วัดความสุข นำมาใช้วัดการพัฒนาแทนที่การวัดเฉพาะรายได้ หรือ GDP เครื่องชี้วัดความสุขคือ GDH (H = happiness)

ทุกชุมชนท้องถิ่นควรมีสุขภาพพอเพียง สามารถป้องกันภัยสุขภาพ โรคภัยไข้เจ็บ และสร้างเสริมสุขภาพในทุกๆ มิติ

๘. มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องที่จะรักษาคุณภาพท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง

สิ่งต่างๆ ล้วนเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ของบุคคลหรือองค์กรให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และสามารถรักษาคุณภาพของตนเองท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง จึงจะทำให้เกิดความยั่งยืน

ชุมชนท้องถิ่นจึงต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ที่ตรงนี้มีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ

(๑) ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร

(๒) การสื่อสาร

(๓) การเรียนรู้ที่ดี

ต้องมีการจัดระบบความรู้ข้อมูลข่าวสารของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงหนังสือ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ อินเทอร์เน็ต ระบบการสื่อสาร เช่น วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ชุมชนท้องถิ่น อินเทอร์เน็ต

การเรียนรู้ที่ดีซึ่งรวมถึงการส่งเสริมการอ่าน การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ การเรียนรู้ในเครือข่ายและระหว่างเครือข่าย

ชุมชนที่ต้องสามารถวิจัยเรื่องของตัวเอง เช่น เรื่องรายจ่าย เรื่องหนี้ วิเคราะห์ปัญหา วินิจฉัยปัญหา วิเคราะห์ทางเลือก และตัดสินใจทางเลือกที่ถูกต้อง นำผลการวิจัยไปทำแผนแม่บท ชุมชน และการพัฒนาอย่างบูรณาการ

กระบวนการเรียนรู้ที่ดีจะทำให้เกิดการพัฒนารอบอย่างบูรณาการและยั่งยืน

สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เช่น สถาบันราชภัฏ สถาบันราชมนฑล มหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น ควรเข้ามามีบทบาทสนับสนุนการวิจัยเรื่องของท้องถิ่น

ทั้ง ๘ ประการนี้ต้องบูรณาการอยู่ในกันและกัน อาจเรียกว่า มรรคผล ๘ ประการแห่งการพัฒนา หรือมรรค ๘ แห่งการพัฒนา หรือพัฒนาการอย่างบูรณาการ ๘ ประการ

๓

หลักการการพัฒนา

๑. ชุมชนเป็นผู้กระทำเอง ทางราชการเป็นผู้สนับสนุน ไม่ใช่ไปสั่งการให้เกิดการพัฒนา ซึ่งจะก่อให้เกิดความผิดเพี้ยนพิการ ไม่ยั่งยืน

๒. เป็นกระบวนการทางปัญญา ใช้ความรู้ ใช้การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ มีการจัดการ โดยใช้ความรู้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันด้วยการเรียนรู้ ไม่ใช่โดยการใช้อำนาจ

๓. มีกลไกการจัดการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เช่น การรวมตัวกันด้วยความเหมาะสม มิใช่โดยตำแหน่ง หรือถ้าเป็นองค์กรของรัฐก็เป็นองค์กรที่เป็นอิสระ ในทำนองเดียว สกว. (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย), สวรส. (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข), สสส. (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ), สปปรส. (สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ)

ค

แนวทางการพัฒนา

๑. ส่งเสริมการขยายตัวของชุมชนเข้มแข็งที่มีอยู่แล้วด้วยหลัก วสค. (RCN)
 ๒. ส่งเสริมการเกิดขึ้นใหม่ของชุมชนเข้มแข็ง
 ๓. ส่งเสริมความสามารถในการจัดการของท้องถิ่น
 ๔. การสนับสนุนเชิงนโยบาย
- ซึ่งขยายความพอเป็นสังเขปดังนี้

๑. ส่งเสริมการขยายตัวของชุมชนเข้มแข็งที่มีอยู่แล้วด้วยหลัก วสค. (RCN)

หลักการ วสค. คือ

ว = วิจัย (Research) ว่ามีชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่อยู่แล้วอย่างไร ไດ ที่ไหน

ส = สื่อสาร (Communication) สิ่งที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน อินเทอร์เน็ต

ค = เครือข่าย (Networking) มีการสร้างและขยายเครือข่ายของชุมชนเข้มแข็งออกไปมากขึ้นเรื่อยๆ จนเต็มพื้นที่

๒. ส่งเสริมการเกิดขึ้นใหม่ของชุมชนเข้มแข็ง

ชุมชนเข้มแข็งเกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่เรียกว่ารวมตัวร่วมคิดร่วมทำ โดยการวิจัยของชุมชน โดยชุมชนเพื่อชุมชน โดยการรวมข้อมูลชุมชน เช่น รายจ่าย หนี้ ทรัพยากรชุมชน นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นความรู้ ก่อให้เกิดจิตสำนึกใหม่ นำความรู้มาทำแผนแม่บท ชุมชน และปฏิบัติตามแผน ก่อให้เกิดความพอเพียง หรือคุณภาพของชุมชน

ความร่วมมือของโรงพยาบาลชุมชน พระสงฆ์ และครู ในการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็งมีความสำคัญยิ่ง ควรจะได้รับความสนใจเป็นพิเศษ

หน่วยงานที่ส่งเสริมอาจจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน แต่ต้องทำด้วยความเข้าใจต้องเห็นว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดคือกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ไม่ใช่ผลสำเร็จรูป เช่น แผน หรือสินค้า

ต้องมีผู้ชำนาญการส่งเสริมกระบวนการการเรียนรู้ของชุมชน จะเรียกว่าพัฒนากรหรือวิทยากรกระบวนการหรืออะไรก็ตามที่

โดยที่เรื่องนี้เป็นข้อที่เกิดความคลาดเคลื่อนได้ง่ายและหน่วยงานของรัฐขาดความต่อเนื่องของความเข้าใจ เพราะเปลี่ยนผู้บริหารบ่อย การประสานการสร้าง ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นเรื่องสำคัญที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สภาพัฒน์ฯ) ควรประสานงานสร้างกลไกส่งเสริมการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืน แต่โดยที่สภาพัฒน์ฯ เองก็เป็นราชการ ซึ่งจะขาดความต่อเนื่องเช่นเดียวกับหน่วยงานของรัฐอื่นๆ ได้เช่นเดียวกัน

จึงควรมีองค์กรอิสระทำงานร่วมกับสภาพัฒน์ฯ ในเบื้องต้นอาจเป็นเครือข่ายส่งเสริมการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืน ซึ่งอาจพัฒนาไปเป็นองค์กรหรือสถาบันตามความเหมาะสม แต่ต้องมีองค์ประสานงานทำงานต่อเนื่องยาวนาน

๓. ส่งเสริมความสามารถในการจัดการเพื่อการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืนของท้องถิ่น

การกระจายอำนาจและกระจายงบประมาณไปสู่ท้องถิ่นเท่านั้นหาเพียงพอไม่ ดังที่ก่อให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งขัดข้องกันอยู่ในปัจจุบัน แต่ต้องมีการส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดการ เพื่อการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืน

ควรมีกลไกส่งเสริมการจัดการของท้องถิ่นโดยด่วน ในเบื้องต้น เครือข่ายส่งเสริมการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืนดังกล่าวข้างต้น ควรรับภาระไปผลักดันให้เกิดกลไกส่งเสริมการจัดการของท้องถิ่น

ท้องถิ่นในที่นี้หมายถึง อบต. และเทศบาลทั่วประเทศ ซึ่งถ้าสามารถจัดการเรื่องการพัฒนาอย่างบูรณาการได้ก็จะเป็นปัจจัยแห่งความยั่งยืน

๔. การสนับสนุนเชิงนโยบาย

ควรมีการสนับสนุนเชิงนโยบาย เช่น

ก. การให้หน่วยงานต่างๆ ทำงานโดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง และร่วมมือกัน

ข. วิธีการทางงบประมาณที่สนับสนุนการทำงานตาม ก.

ค. การแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างบูรณาการ

ง. ปกป้องคุ้มครองธุรกิจรายย่อยของท้องถิ่น ป้องกันการถูกเอาเปรียบจากทุนข้ามชาติ

จ. ส่งเสริมให้เศรษฐกิจมหภาคกับเศรษฐกิจชุมชนเชื่อมโยงกันอย่างเกื้อกูล

ฉ. นโยบายการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ ป้องกันผลกระทบจากโครงการขนาดใหญ่

องค์กรทางนโยบาย เช่น คณะกรรมการการพัฒนาอย่างยั่งยืน คณะกรรมการกระจายอำนาจไปสู่ภูมิภาค (กนภ.) คณะอนุกรรมการทุนทางสังคม ซึ่งมีสภาพัฒน์ฯ เป็นเลขานุการ ต้องทำงานเชิงนโยบายสนับสนุนการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืน โดยอาศัยฐานความรู้

เพราะฉะนั้นต้องมีการวิจัย โยบายเป็นเครื่องมือสนับสนุน
แต่เนื่องจากนโยบายบิดเบื้อวได้ง่าย เพราะอำนาจและเงิน
การทำงาน โยบายโดยหน่วยงานของรัฐไม่เพียงพอ ต้องมีกระบวนการ
การนโยบาย ที่ประกอบด้วยการสร้างความรู้ และการเคลื่อนไหว
สังคมโดยอิสระ

๕

การดำเนินการโครงการนำร่อง

คณะกรรมการนโยบายซึ่งมีสภาพัฒน์ฯ เป็นเลขานุการ
สามารถดำเนินการการพัฒนาอย่างบูรณาการในขอบเขตทั่วประเทศ

ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะการที่ สสส. มีโครงการเครือข่ายสร้าง
เสริมสุขภาพระดับจังหวัดที่ดำเนินการอยู่ใน ๑๑ จังหวัด และกำลัง
จะขยายตัวไปครบทุกจังหวัดในที่สุด

สสส. เริ่มต้นสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของ
ชุมชนท้องถิ่นอยู่แล้ว ๔ โครงการ โครงการนี้จะเป็นโครงการที่ ๕
คือ

- (๑) ชุดโครงการชุมชนเป็นสุข (Healthy Community)
- (๒) โครงการปฏิบัติการชุมชนและเมืองน่าอยู่ (Healthy City)
- (๓) ชุดโครงการวิจัยและพัฒนา “ชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่า
อยู่” (Healthy Public Life)
- (๔) ชุดโครงการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืนโดยเอา
จังหวัดเป็นตัวตั้ง หรือจังหวัดสุขภาพ

ชื่อเหล่านี้อาจไม่ตรงกับที่เรียกเป็นทางการของ สสส. แต่ใช้
เพื่อการอธิบายในที่นี้ แม้ทุกโครงการจะมีความมุ่งหมายร่วมในการ
สร้างเสริมสุขภาพ แต่มีขนาดและมิติของการจัดการต่างกันและกัน

การพัฒนาโดยเอาจังหวัดเป็นพื้นที่มีขนาดของการจัดการใหญ่
เกี่ยวข้องกับองค์กรต่างๆ จำนวนมาก และมีงานที่มีมิติทางนโยบาย
กับความเชื่อมโยงกับส่วนกลาง

ถ้าจังหวัดทั้งจังหวัดเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้ง
๘ ประการ ดังกล่าวในตอน ๒ ข้างต้น ก็จะเป็นจังหวัดแห่งความสุข

จังหวัดทั้งจังหวัดจะเป็นจังหวัดแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน และ
มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

โครงการนี้อาจเรียกว่า “โครงการส่งเสริมการพัฒนาอย่าง
บูรณาการและยั่งยืนในจังหวัด” เพื่อความร่วมมือเป็นสุข

ชื่อย่อ ทบจ.

ชื่อเล่น โครงการความร่วมมือเป็นสุขในจังหวัด
ควรมีกลไกในการทำงาน ๒ ระดับ คือ

๑. ผู้ประสานงานเครือข่ายส่งเสริมการพัฒนาอย่าง
บูรณาการในพื้นที่
๒. ผู้ประสานงานเครือข่ายส่งเสริมการพัฒนาอย่าง
บูรณาการในส่วนกลาง

เนื่องจากบุคคลและองค์กรที่จะส่งเสริมการพัฒนาอย่าง
บูรณาการนั้นมีมาก ทั้งองค์กรทางราชการและองค์กรอิสระ จึงควร
มี “เครือข่าย” หรือ “ภาคี” ที่จะส่งเสริมทั้งในระดับพื้นที่และใน
ส่วนกลาง

ผู้ประสานงานเครือข่ายส่งเสริมจะต่างจากผู้ประสานงาน
การพัฒนา ที่ต้องมีมติในการจัดการสูงและกว้าง เช่น ในจังหวัด
ต้องสามารถประสานงานกับผู้ว่าราชการจังหวัด และองค์กรต่างๆ
ในพื้นที่ ในส่วนกลางควรทำงานกับสภาพัฒนาฯ เพื่อประสานงานทาง
นโยบาย

ผู้ประสานงานส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประสานงานตามข้อ ๑-๕ ที่กล่าวข้างต้น
และอื่นๆ ดังนี้

๑. ประสานงานสร้างความเข้าใจ หรือทบทวนวิสัยทัศน์ร่วมกันตลอดเวลา และสร้าง
ความมุ่งมั่นร่วมกันหรือการเรียนรู้ร่วมกันนี้เป็นประการที่สำคัญที่สุด

๒. ประสานให้เกิดพัฒนาการอย่างบูรณาการทั้ง ๘ ประการ หรือมรรค ๘ แห่งการ
พัฒนาอย่างบูรณาการ

๓. ประสานความเข้าใจในหลักการทั้ง ๓

๔. ประสานความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาทั้ง ๔

๕. ประสานให้มีการสร้างและการใช้ดัชนีวัดความสุขในระดับตำบลและจังหวัด
โดยเป็นการทำงานโดยอิสระ

สิ่งที่โครงการจะต้องเตรียมรับไว้ก็คือ จะมีจังหวัดอื่นๆ นอกจังหวัดโครงการ
นำร่องที่ต้องการพัฒนาอย่างบูรณาการเพิ่มขึ้นด้วยรวดเร็ว จะสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้น
ได้อย่างไร

๖

จังหวัดทั้งจังหวัดจะกลายเป็นมหาวิทยาลัยชีวิตหรือมหาวิทยาลัย

ระบบการศึกษาทุกวันนี้มีปัญหาเพราะเกิดจากการคิดแบบแยกส่วนว่า ชีวิตก็อย่างหนึ่ง การศึกษาก็อย่างหนึ่ง การศึกษาเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่ได้เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง ชีวิตกับการศึกษาจึงแยกกันไป ระหกระเหินทิ้งคู่ เกิดวิกฤตการณ์ต่างๆ ตามมา การพัฒนาอย่างบูรณาการที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นอยู่บนฐานของการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive learning through action) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด เพราะเรียนรู้ในการปฏิบัติการจริงของชีวิตเพื่อการพัฒนาทุกด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และสุขภาพ พร้อมกันไปอย่างบูรณาการ

เมื่อทุกฝ่ายร่วมกันเรียนรู้จากการปฏิบัติจนเกิดผลสำเร็จ กล่าวคือ จังหวัดทั้งจังหวัดเป็นจังหวัดแห่งความพอเพียงและร่วมเย็นเป็นสุข

จังหวัดทั้งจังหวัดจะกลายเป็นมหาวิทยาลัยชีวิต ที่ทุกคนทุกฝ่ายทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ร่วมกันเรียนรู้และปฏิบัติจนเกิดปฏิเวธ คือผลสำเร็จเป็นการศึกษาสำหรับทุกคน และเป็นการศึกษาในฐานของชีวิต วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เพื่อความพอเพียง ความพอดี และความสุข

จะไม่มีอาคารศาลาโรงเรียนดีๆ มหาวิทยาลัยดีๆ ที่ก่อความทุกข์ยากให้คนทั้งแผ่นดินอีกต่อไป ที่เรียกว่าโรงเรียนดีๆ หรือมหาวิทยาลัยดีๆ นั้น แท้ที่จริงแล้วไม่จริงจริง เพราะเป็นสถาบันการศึกษาที่อยู่นอกชีวิตและนอกสังคม

จังหวัดแห่งการเรียนรู้เพื่อความร่วมเย็นเป็นสุขของคนทั้งจังหวัดจะเป็นมหาวิทยาลัยที่แท้จริง เป็นมหาวิทยาลัยชีวิต เป็นมหาวิทยาลัย เพราะช่วยให้หลุดจากโมหภูมิไปสู่การพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืน

ขอให้ทุกฝ่ายร่วมกันทำความเข้าใจ และร่วมกันส่งเสริมการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืน เพื่อทำให้เกิดร่วมเย็นเป็นสุขในทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ทุกจังหวัด และทำให้ประเทศไทยทั้งประเทศเป็นประเทศที่ร่วมเย็นเป็นสุข มีเกียรติและมีศักดิ์ศรีที่ทำให้พวกเราทุกคนภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทย

